

EUROPEISKA DATATILLSYNSMANNEN

Sammanfattning av Europeiska datatillsynsmannens yttrande om förhandlingsmandatet för att ingå ett internationellt avtal om utbyte av personuppgifter mellan Europol och de brottsbekämpande myndigheterna i Nya Zeeland

(Den fullständiga texten till detta yttrande finns på engelska, franska och tyska på Europeiska datatillsynsmannens webbplats www.edps.europa.eu)

(2020/C 182/08)

Den 30 oktober 2019 antog Europeiska kommissionen en rekommendation till rådets beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar avseende ett avtal mellan Europeiska unionen och Nya Zeeland om utbyte av personuppgifter mellan Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) och de myndigheter i Nya Zeeland som är behöriga vad gäller bekämpning av grov brottslighet och terrorism. Syftet med det planerade avtalet är att tillhandahålla en rättslig grund för överföringen av personuppgifter mellan Europol och Nya Zeelands behöriga myndigheter i syfte att stödja och stärka deras åtgärder och det ömsesidiga samarbetet för att förebygga och bekämpa grov internationell brottslighet och terrorism, samtidigt som det vidtas lämpliga åtgärder för att skydda individens privatliv, personuppgifter och andra grundläggande fri- och rättigheter.

Överföringar av personuppgifter som samlas in i samband med brottsutredningar och behandlas ytterligare av Europol för att framställa kriminalunderrättelser kan få omfattande konsekvenser för de berörda personernas liv. Som följd av detta krävs att det internationella avtalet garanterar att begränsningarna av rätten till personlig integritet och dataskydd i samband med bekämpning av grov brottslighet och terrorism endast är tillämpliga i den mån det är absolut nödvändigt.

Datatillsynsmannen noterar att Nya Zeeland har en väletablerad nationell dataskyddslagstiftning och en oberoende dataskyddsmyndighet som även är behörig att utöva tillsyn över de brottsbekämpande myndigheterna. Han uppskattar att kommissionen har införlivat ett antal av de särskilda rekommendationer som redan uttryckts i yttrande 2/2018 om åtta förhandlingsmandat för ingående av internationella avtal om utbyte av personuppgifter mellan Europol och tredjeländer i det föreslagna förhandlingsmandatet med Nya Zeeland.

Således är syftet med rekommendationerna i detta yttrande att klargöra och vid behov vidareutveckla skyddsåtgärder och kontroller med avseende på skydd av personuppgifter, med beaktande av den särskilda situationen i Nya Zeeland. Mot denna bakgrund rekommenderar datatillsynsmannen följande:

- Rådets beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar enligt artikel 218 i EUF-fördraget bör innehålla en hänvisning till såväl den förfarandemässiga som den relevanta materiella rättsliga grunden, däribland artikel 16 i EUF-fördraget.
- I överensstämmelse med principen om ändamålsbegränsning bör det planerade avtalet innehålla en uttrycklig förteckning över de brott med avseende på vilka personuppgifter kan utbytas.
- Vad gäller det praktiska genomförandet av principen om lagringsbegränsning bör det i det framtida avtalet särskilt föreskrivas en periodisk översyn av behovet att lagra de överförda personuppgifterna.
- Med tanke på vilken betydelse som rätten till information har för utövandet av andra dataskydds rättigheter bör avtalet innehålla tydliga och detaljerade bestämmelser om vilken information som de registrerade bör erhålla.

Slutligen förväntar sig datatillsynsmannen att bli konsulterad i senare skeden av slutförandet av utkastet till avtal, i enlighet med artikel 42 i förordning (EU) 2018/1725. Han finns tillgänglig för ytterligare råd under förhandlingarna.

1. Inledning och bakgrund

1. I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794 av den 11 maj 2016 om Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) och om ersättande och upphävande av rådets beslut 2009/371/RIF, 2009/934/RIF, 2009/935/RIF, 2009/936/RIF och 2009/968/RIF ⁽¹⁾ (nedan kallad *Europolförordningen*) föreskrivs särskilda bestämmelser om överföring av uppgifter från Europol utanför EU. I artikel 25.1 i Europolförordningen anges ett antal rättsliga grunder på vilka Europol lagenligt kan överföra uppgifter till myndigheter i tredjeländer. En möjlighet är att kommissionen i enlighet med artikel 36 i direktiv (EU) 2016/680 antar ett beslut om adekvat skyddsnivå, i vilket det konstateras att det tredjeland som Europol överför uppgifter till kan garantera en adekvat skyddsnivå. Eftersom det för närvarande inte finns något sådant beslut om adekvat skyddsnivå är det andra alternativet för Europol, vid regelbunden överföring av uppgifter till ett tredjeland, att EU och det mottagande tredjelandet ingår ett bindande internationellt avtal som säkerställer tillräckliga skyddsåtgärder när det gäller skydd för privatliv och andra grundläggande fri- och rättigheter.
2. För närvarande finns det inte någon rättslig grund för ett regelbundet och strukturerat utbyte av personuppgifter mellan Europol och Nya Zeelands brottsbekämpande myndigheter. Europol och Nya Zeelands polis undertecknade ett samarbetsavtal i april 2019. Detta utgör en ram för ett strukturerat strategiskt samarbete, inbegripet en säker linje som möjliggör direkt säker kommunikation, och Nya Zeeland har placerat ut en sambandsman vid Europol. Avtalet utgör dock inte någon rättslig grund för utbyte av personuppgifter.
3. Mot bakgrund av den politiska strategi som beskrivs i den europeiska säkerhetsagendan ⁽²⁾, rådets slutsatser om EU:s yttre åtgärder för terrorismbekämpning ⁽³⁾, den globala strategin ⁽⁴⁾ och de brottsbekämpande myndigheternas operativa behov i hela EU, anser kommissionen att det är nödvändigt att lägga till Nya Zeeland som ett prioriterat land med vilket förhandlingar ska inledas på kort sikt. Den framhåller att de potentiella fördelarna med ett närmare samarbete även visades vid uppföljningen av attacken i Christchurch i mars 2019. Nya Zeeland begärde initiativet formellt den 23 augusti 2019.
4. Den 30 oktober 2019 antog Europeiska kommissionen en rekommendation till rådets beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar avseende ett avtal mellan Europeiska unionen och Nya Zeeland om utbyte av personuppgifter mellan Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) och de myndigheter i Nya Zeeland som är behöriga vad gäller bekämpning av grov brottslighet och terrorism ⁽⁵⁾ (nedan kallad *rekommendationen*). I bilagan till rekommendationen (nedan kallad *bilagan*) fastställs rådets förhandlingsdirektiv till kommissionen, dvs. de mål som kommissionen bör försöka uppnå för EU:s räkning under förhandlingarna.
5. Syftet med det planerade avtalet är att tillhandahålla en rättslig grund för överföringen av personuppgifter mellan Europol och Nya Zeelands behöriga myndigheter i syfte att stödja och stärka de åtgärder som vidtas av myndigheterna i Nya Zeeland och av medlemstaterna och att sörja för att de samarbetar med varandra för att förebygga och bekämpa grov internationell brottslighet och terrorism, samtidigt som det vidtas lämpliga åtgärder för att skydda individens privatliv, personuppgifter och grundläggande fri- och rättigheter ⁽⁶⁾.
6. Enligt artikel 42.1 i förordning (EU) 2018/1725 ska kommissionen samråda med datatillsynsmannen efter antagandet av rekommendationer till rådet i enlighet med artikel 218 i EUF-fördraget, vilka har en inverkan på skyddet av enskilda personers rättigheter och friheter med avseende på behandling av personuppgifter.
7. I skäl 35 i Europolförordningen föreskrivs vidare att "[n]är så är lämpligt och i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725 bör kommissionen kunna höra Europeiska datatillsynsmannen före och under förhandlingarna om en internationell överenskommelse".
8. Datatillsynsmannen välkomnar att han har blivit hörd av Europeiska kommissionens avseende rekommendationen och förväntar sig att en hänvisning till detta yttrande kommer att läggas till i ingressen till rådets beslut. Detta yttrande påverkar inte eventuella ytterligare kommentarer som datatillsynsmannen skulle kunna lämna på grundval av ytterligare tillgänglig information vid ett senare tillfälle.

⁽¹⁾ EUT L 135, 24.5.2016, s. 53.

⁽²⁾ COM(2015) 185 final.

⁽³⁾ Rådets dokument nr 10384/17, 19 juni 2017.

⁽⁴⁾ *Delade visioner, gemensamma åtgärder: Ett starkare Europa – En global strategi för Europeiska unionens utrikes- och säkerhetspolitik* <http://europa.eu/globalstrategy/en>

⁽⁵⁾ COM(2019) 551 final.

⁽⁶⁾ Se direktiv 1 i bilagan.

4. Slutsatser

27. Överföringar av personuppgifter som samlas in i samband med brottsutredningar och behandlas ytterligare av Europol för att framställa kriminalunderrättelser kan få omfattande konsekvenser för de berörda personernas liv, eftersom de eventuellt kommer att användas i straffrättsliga förfaranden i det mottagande landet enligt dess nationella lagstiftning. Således krävs att det internationella avtalet garanterar att begränsningarna av rätten till personlig integritet och dataskydd i samband med bekämpning av grov brottslighet och terrorism endast är tillämpliga i den mån det är absolut nödvändigt.
28. Datatillsynsmannen välkomnar förhandlingsmandatets målsättning att säkerställa respekt för grundläggande rättigheter och iakttä de principer som erkänns i stadgan, i synnerhet rätten till privatliv och familjeliv som erkänns i artikel 7, rätten till skydd av personuppgifter i artikel 8 i stadgan och rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol i artikel 47 i stadgan. Vidare uppskattar han att kommissionen har införlivat ett antal av de särskilda rekommendationer som redan uttryckts i yttrande 2/2018 om åtta förhandlingsmandat för ingående av internationella avtal om utbyte av personuppgifter mellan Europol och tredjeländer i det föreslagna förhandlingsmandatet med Nya Zeeland.
29. Datatillsynsmannens rekommendationer i detta yttrande har till syfte att klargöra och vid behov vidareutveckla skyddsåtgärder och kontroller i det framtida avtalet när det gäller skydd av personuppgifter, mot bakgrund av den särskilda situationen i Nya Zeeland. De påverkar inte eventuella ytterligare rekommendationer som datatillsynsmannen skulle kunna utfärda på grundval av ytterligare tillgänglig information under förhandlingarna.
30. I detta syfte upprepar datatillsynsmannen sin ståndpunkt från tidigare yttranden ⁽⁷⁾ att rådets beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar enligt artikel 218 i EUF-fördraget bör innehålla en hänvisning till såväl den förfarandemässiga som den relevanta materiella rättsliga grunden, däribland artikel 16 i EUF-fördraget. Dessutom bör det framtida avtalet, i överensstämmelse med principen om ändamålsbegränsning, innehålla en uttrycklig förteckning över de brott med avseende på vilka personuppgifter kan utbytas. Vidare bör i det framtida avtalet särskilt föreskrivas en periodisk översyn av behovet att lagra de överförda personuppgifterna för att säkerställa det praktiska genomförandet av principen om lagringsbegränsning. Slutligen, mot bakgrund av den särskilda betydelse som rätten till information har för utövandet av andra dataskyddsrättigheter, framhåller datatillsynsmannen behovet av tydliga och detaljerade bestämmelser om vilken information som de registrerade bör erhålla.
31. Datatillsynsmannen påminner kommissionen, rådet och Europaparlamentet om att han även står till förfogande för konsultation under senare stadier i processen. Kommentarer i detta yttrande påverkar inte eventuella ytterligare synpunkter som Europeiska datatillsynsmannen kan komma med om ytterligare frågor uppstår eller om ytterligare information blir tillgänglig. Han förväntar sig att bli konsulterad senare i fråga om utkastet till avtal innan det antas.

Bryssel den 31 januari 2020.

Wojciech Rafał WIEWIÓROWSKI
Europeiska datatillsynsmannen

⁽⁷⁾ Se datatillsynsmannens yttrande 6/2019 om förhandlingsmandatet för ett avtal mellan EU och Japan om överföring och användning av passageraruppgifter, yttrande 2/2019 om förhandlingsmandatet för ett avtal mellan EU och Förenta staterna om gränsöverskridande tillgång till elektroniska bevis och yttrande 3/2019 om deltagande i förhandlingar om ett andra tilläggsprotokoll till Budapestkonventionen om it-brottslighet, tillgängliga på https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/our-work-by-type/opinions_en